

Sväté prijímanie na ruku alebo do úst? Aký bol v skutočnosti zámer prvotných svätcov Cirkvi pri inštrukciách o sv. prijímaní?

Branislav Michalka

26. januára 2021 ✝ Cirkev ✝ Eucharistia

Rok 2020 preniesol spory okolo spôsobu sv. prijímania aj do najzapadnutejších kútov katolíckej Cirkvi. Štátmi presadzované a Rímom, aj lokálnymi cirkvami schvaľované hygienické opatrenia, priniesli všeobecným zdravím odôvodnenú požiadavku prijímania na ruku, ktoré má byť podľa niektorých expertov hygienickejšie ako prijímanie do úst. Podľa iných expertov je to opačne.

V spore, ktorý sa rozhorel okolo spôsobu prijímania sa najprv vystrieľali zdravotnícke argumenty, aby sa zistilo, že odborníci nie sú v tomto smere jednotní. Čiže veriaci si môžu v zmysle prirodzeného rozumu a slobodnej vôle vybrať tú stranu odborníkov, ktorá im pripadá rozumnejšia a vierohodnejšia.

Potom sa začalo páliť z teologického a cirkevno-dejinného kanóna. Zástancovia prijímania na ruku argumentovali tým, že v prvých storočiach dejín Cirkvi bolo prijímanie veriacich na ruku zdokladované a zachovali sa nám opisy tohto spôsobu prijímania u viacerých svätcov. Ide konkrétne o sv. Cypriána, sv. Cyrila Jeruzalemského, sv. Bazila Veľkého a sv. Cézarea. Ich svedectvo môžeme považovať za vierohodné.

Tí, ktorí však tieto historické doklady používajú na podopretie vhodnosti prijímania na ruku, nakladajú s týmito textami bez prihliadnutia k trendu, ktorý ich spája a často zamlčávajú druhú časť textu, napr. u sv. Cyrila Jeruzalemského, ktorá prináša to podstatné – **stálu a neutíchajúcu snahu Cirkvi maximalizovať prejav úcty voči Božiemu Telu v Najsvätejšej Sviatosti a minimalizovať možné prejavy neúcty a profanácie**. Tento trend v dejinách Cirkvi nekolíše, neoslabuje sa, nemení sa, ale neustále sa stupňuje. Čiže môžeme pozorovať neustále vzostupný a kontinuálny trend zvyšovať úctivosť prijímania Božieho Tela. To je hlavná motivácia autorov aj v textoch, ktoré uvádzajú zástancovia prijímania na ruku, na historickú podporu svojich tvrdení, že prijímanie na ruku bolo v ranej Cirkvi bežné.

Pozrime sa čo píše sv. Cyril Jeruzalemský:

*„Prichádzajúc (k prijímaniu), nepristupuj s plodmi natiahnutých rúk, ani s rozťahnutými prstami, ale (pristupuj) keď si urobil ľavou (rukou) trón pravej (tak), že bude môcť prijať Kráľa a keď si vyhlíbil dlaň pravej (ruky tak), aby prijala Telo Krista , povedz amen. Teraz, keď si posvätil oči dotykcom Svätého Tela, **prijmi, dávajúc pozor, aby si z neho niečo nepremrhal** . Pretože čo by si premrhal, to by si pocítil ako stratu na vlastnom tele. Povedz mi, keď by ti niekto dal kúsky zlata, nedržal by si ich s najväčšou opatrnosťou, dávajúc pozor na to, čo je drahocennejšie než zlato a drahé kamene, **aby ti ani omrvinka nepadla?**“¹*

Z textu je jasný zámer sv. Cyrila Jeruzalemského: nebolo ním informovať budúce pokolenia katolíckych modernistov o tom, že v prvých storočiach sa prijímalo na ruku. Jeho zámerom bolo vystríhať prijímajúcich

pred nedbanlivým prístupom k Božiemu Telu. To, čo zástancovia prijímania na ruku uvádzajú na svoju obhajobu, sa mení na ich obžalobu. Preto často citujú len prvú časť textu.

Tak ako sa Cirkvi nepodarilo odstrániť otroctvo zo spoločnosti okamžite, ale trvalo to niekde až do 19. storočia, tak ako stáročia trvalo kým veriaci prestali prijímať „pod obojím“, aby sa pri podávaní kalicha nevylievala Krv Kristova, tak ako stáročia trvalo, kým Cirkev vstúpila barbarským národom kresťanskú kultúru, tak aj v súvislosti s genézou svätého prijímania musíme rozlišovať medzi tolerovaním a chcením. Z textu sv. Cyrila Jeruzalemského jasne vyplýva, čo bolo jeho zámerom – zvýšenie úctivosti a opatrnosti pri sv. prijímaní, nie obhajoba prijímania na ruku. S tou pracoval ako s faktom, ktorý možno v danej lokalite, kde pôsobil alebo v danej dobe nemal silu a možnosti zmeniť. Zmysel jeho textu je však jasný: ak už musíte prijímať na ruku, robte tak s maximálnou opatrnosťou. Nie je to odporúčanie, ale výstraha!

Zdroj: wikimedia commons

Môžeme pochybovať o tom, že ak by sv. Cyrilovi niekto umožnil presadiť prijímanie do úst, ktoré Cirkev vždy hodnotila, ako úctivejšie (a nie tak dávno aj cirkev na Slovensku, ktorá predsa až do roku 2020 prijímanie na ruku oficiálne zakazovala), tak by váhal? Samotné dejiny Cirkvi by nás usvedčili z omylu. Presadenie celoplošného a záväzného prijímania do úst, ako spôsobu garantujúceho väčšiu úctu k Božiemu Telu je jednoducho fakt. Ak by to tak nebolo, tak by nemali dnes modernisti proti čomu bojovať.

Svedectvo sv. Cypriána je ešte okatejšie zamerané nie na presadzovanie prijímania na ruku, ale na boj proti nešvárom pri sv. prijímaní. Už dielo, z ktorého obhajcovia prijímania na ruku citujú, nesie jednoznačný názov – *O odpadlíkoch* (De lapsis)². Týka sa návratu a prijatia do Cirkvi tých, ktorí pri prenasledovaní zapreli vieru. V diele sv. Cyprián vyčíta veriacim nie to, žeby nechceli prijímať na ruku (ako to robia dnešní kňazi) ale to, že keď im kňaz odmietne dať na ruku, ak je ruka špinavá (*poškvrnenými rukami* – *inquinatis manibus*) alebo znečistenými ústami piť Krv Pánovu, tak sa na neho hnevajú. Nepochybne

hovoril aj z vlastnej skúsenosti.

Čiže opäť, úplne opačný trend ako nám predostierajú obhajcovia prijímania na ruku – sv. Cyprián prijímanie na ruku berie skôr ako bolestný fakt spôsobujúci mnohé zneuctenia a nie ako radostnú alternatívu. Vo svojom diele rieši otázku hodnosti či nehodnosti prijatia Božieho Tela, teda jeho primárnym zámerom je zväčšovať úctu k Najsvätejšej Sviatosti a nie presviedčať veriacich o možnosti prijímania na ruku. Akým právom je jeho dielo prekrúcané a okliešťované o jeho zámer a je z neho ponechaný len holý dokumentárny fakt, že v tej dobe boli veriaci, ktorí prijímali na ruku? Akým právom sa zamlčiava rozhorčenie sv. Cypriána nad možnou neúctivosťou takého prijímania?

Podme sa pozrieť čo hovorí sv. Cézarius³, arcibiskup v Arles, počas 6. storočia:

„Všetci muži, keď chcú prijímať, nech si umyjú ruky a všetky ženy nech rozprestrú čisté plátna, na ktorých príjmu Telo Kristovo. Nie je ťažké, čo hovorím bratia, tak ako si muži vodou umývajú ruky, tak nech si almužnami umyjú svoje svedomie. Podobne aj ženy, ako rozprestierajú čisté plátno, na ktorom prijímajú Telo Krista, tak nech predstavia cudné telo a srdce, aby mohli prijať s dobrým svedomím Kristove sviatosti.“

Opäť tu máme výzvu na zväčšenie úcty, navyše v prípade žien ani nejde o prijímanie na ruky. Nie na väčšiu benevolenciu, či branie ohľadov na nejaké zdravotné problémy. Úcta ku Kristovi je prvoradá. Kto pozná dejiny sťahovania národov, mentalitu Frankov, ktorí ovládli v 5 – 6. storočí Gáliu, tak si dokáže predstaviť s akým „materiálom“ musel biskup z Arles pracovať. Robiť z toho, čo bolo trpeným prejavom menšej úctivosti k Božiemu Telu ideál, je úplne prekrútenie ústredného trendu v Cirkvi, ktorý sa niesol vždy v duchu zväčšovania úcty k sviatostiam. Ak sú texty týchto svätcov hlavnými argumentami zástancov prijímania na ruku, tak ako chcú obhájiť svoje požiadavky zoči-voči realite trendu dvoch tisícročí, za ktorým stoja tisíce svätcov?

Trend väčšej úcty k Božiemu Telu pri prijímaní sa presadil definitívne v polovici 9. storočia. Na synode v Rouene, roku 878 bol vydaný predpis, ktorý jasne hovorí, že *„nikto nemá dávať laikom Božie Telo na ruku, ale len do ich úst.“*

A zase, trend úctivosti sa po tomto rozhodnutí nezmenšuje, nestagnuje ale ďalej narastá. Od 13. storočia sa ustálilo sv. prijímanie na kolenách. Táto prax sa zachovala až do 60. rokov 20. storočia. Modernistami často zmieňovaný argument, že frekvencia prijímania u veriacich klesala alebo stúpala podľa dobových teologických trendov a teda, dochádzalo k zmenám vo vnímaní úcty k Božiemu Telu, neobstoí. Forma prijímania sa udržiavala na stanovenej výške úctivosti a otázka častého prijímania nemá s formou prijímania nič spoločné a nijako formu nedeformovala. Ide tu o neadekvátne zamieňanie pojmu kvality vonkajšej formy prijímania s kvantitou prijímania.

Aká by teda mala byť odpoveď katolíka na otázku či prijímanie na ruku alebo do úst? Ak sa bude držať zámerov svätcov a Cirkvi tak jednoznačná: do úst. Kopírujúc úmysel svätcov aj Cirkvi, tak ako sa viditeľne javil počas stáročí, ako sa neustále stupňoval a zdokonaľoval, bude sa aj on usilovať o maximalizáciu úcty k Božiemu Telu a minimalizáciu nožnej profanácie. A to, ako o tom svedčia dejiny Cirkvi, sa dá len pri prijímaní do úst a poklačkačky.

Prijímanie na ruku, ktoré chcú modernisti prezentovať ako nejaký „pokrok“, je z hľadiska kontinuity cirkevných dejín a dvojtisícročnej stálosti trendu zvyšovania úcty k Božiemu Telu, regresom a nie pokrokom.

1 Cyril Jeruzalémsky: Mystické katechese, Velehrad: Refugium, 1997, s.66

2 Cyprianus: De lapsis 22, 484 (PL 4, 498)

3 Cesarius: Sermones de sanctis, 229, 5 (PL 39, 2168)

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/svate-prijimanie-na-ruku-alebo-do-ust-aky-bol-v-skutocnosti-zamer-prvotnych-svatcov-cirkvi-pri-instrukciach-o-sv-prijimani/>